

Stanovisko Národního centra pro rodinu
k doplňkovému výukovému materiálu pro základní a střední školy
"Homofobie v žákovských kolektivech"
(autoři Irena Smetáčková, Richard Braun, Praha 2009, ISBN 978-80-7440-016-2)

Národní centrum pro rodinu reaguje na vydání výukového materiálu "Homofobie v žákovských kolektivech", který vznikl z popudu ministra vlády pro lidská práva a národnostní menšiny M. Kocába.

Důvodem sepsání publikace je, že „genderový řád heterosexuality upřednostňuje a vůči neheterosexuálním osobám uplatňuje různě silné sankce“ (s. 9). Cílem je, aby školy „naplnily svoji zodpovědnost zajistit rovné zacházení pro všechny osoby bez ohledu na jejich pohlaví a sexuální orientaci“ (s. 11), ... „pomáhaly lepšímu začlenění dívek a chlapců, kteří nejsou heterosexuální nebo právě procházejí hledáním a přijímáním své sexuality, ale také celkovému respektu a pozitivní atmosféře v žákovském kolektivu“ (tamtéž).

Publikace konstatuje velmi negativní postoj zejména chlapců k sexuálně odlišně orientovaným osobám (s. 28) a z toho plynoucí riziko homofobních projevů v prostředí základních škol. Odvolává se přitom na výsledky výzkumu společnosti Člověk v tísni z roku 2007.

Poté, co jsme se seznámili s obsahem a výstupy výzkumu, považujeme za důležité poukázat jak na nesrovnalosti mezi výzkumem samotným a jeho použitím v uvedené publikaci, tak na její obsah:

1. Uvedený výzkum (Rovnost je cool) se zabýval postoji středoškolské mládeže k rovným příležitostem různých skupin ve společnosti. Studenti vyjadřovali svůj vztah a postoj nejen k osobám s odlišnou sexuální orientací, ale např. také k seniorům, tělesně handicapovaným, osobám odlišné barvy pleti, bezdomovcům, Romům či nezaměstnaným. Z výsledků výzkumu nevyplývá, že by postoj středoškolské mládeže k osobám s odlišnou sexuální orientací byl dramaticky negativní, právě naopak, ve spektru oblíbenosti je tato skupina v té akceptovanější polovině. Jako spíše pozitivní nebo velmi pozitivní hodnotí svůj vztah ke gayům 45 % respondentů, k lesbám 53 % respondentů.

2. Záměr výzkumu velmi dobře koresponduje se strategií boje proti xenofobii, proti odporu ke všemu a všem, kteří se nějak odlišují. Výzkum ale ukazuje, že daleko horší vztah než ke gayům a lesbám mají středoškoláci k Romům či bezdomovcům. Přesto nejsme svědky vzniku metodiky, která by upravovala sledování xenofobních projevů vůči těmto skupinám obyvatel.

Domníváme se, že prevence sociálních patologií má být pojednána i v prostředí základních škol komplexně, nikoliv s akcentem pouze na jednu charakteristiku či jeden typ projevů (v tomto případě proti jinak sexuálně orientovaným). Žáci a studenti by se měli ve škole dozvědět, že zatímco se lidé odlišují různými charakteristikami, barvou pleti, náboženským vyznáním, sociálním statutem, lidské důstojnosti požívají bez ohledu na tyto charakteristiky.

3. V didaktické části příručky stojí za zmínku poznámka, že „propojování tématu homosexuální orientace a problematiky sexuálně přenosných chorob včetně HIV/AIDS není vhodné“.

Považujeme za pedagogicky přirozené, že spolu s každým jevem či projevem lidského chování vysvětlíme také jeho úskalí a rizika. Proč mají učitelé při objasňování tématu homosexuality dělat výjimku?

4. Součástí materiálu je i několik příkladů technik, které se dají ve třídě využít pro práci s tématem sexuální orientace. U všech je ale uvedeno, že jsou vhodné pro nejvyšší ročníky ZŠ a střední školy a že jsou velmi náročné na moderování skupiny. Je tedy otázka, zda skutečně patří do kompetence učitele otevírat ve třídě tak citlivé a intimní téma s rizikem, že bude zlehčeno a dezinterpretováno. Z tohoto hlediska je také diskutabilní zavádět do výuky v nižších třídách prvky, které dětem problematiku sexuální orientace přibližují na praktických příkladech, jak příručka doporučuje (např. v matematice „Petr s Matějem si vybírají ze dvou sedacích souprav, jejichž cena se liší o 38 %“, str. 34), když se děti mají v tu chvíli zabývat počítáním, a nikoliv výkladem na téma homosexuálního soužití.

Závěrem bychom rádi vyjádřili přesvědčení, že není vhodné věnovat pozornost pouze jedné z charakteristik člověka, jak to příručka doporučuje, ale spíše navrhuje hledat takové cesty a způsoby, jak ukázat dětem a studentům, že odlišné znaky jsou jen součástí toho, co činí člověka člověkem, a že je obohacující zabývat se tím, co mají lidé společné.

Brno, leden 2010